

เล่าสู่กันฟังจากงานวิจัย

ชาโกะ จัง

หัว

หน้าโครงการ

คือ **คุณศศิธร วิเศษ** หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ของสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี โดยเริ่มดำเนินงานเมื่อเดือนกันยายน 2551 ซึ่งมีคำถามวิจัยอยู่ 4 ข้อด้วยกันคือ

1. กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรและสมาชิกสหกรณ์มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐานและตรงตามความต้องการของตลาด

2. รูปแบบการทำสวนผลไม้คุณภาพของเกษตรกรและสมาชิกสหกรณ์ ที่จะก่อให้เกิดการสร้าง “เครือข่ายการเรียนรู้” และเป็นผลดีต่อเกษตรกรควรเป็นอย่างไร

3. รูปแบบและกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจรวบรวมผลไม้คุณภาพที่มีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่าย ควรมีบทบาทอย่างไรในการเชื่อมโยง และพัฒนาเครือข่ายการผลิตผลไม้คุณภาพ

4. กลไกการส่งเสริมจากภาครัฐควรเป็นอย่างไร

โครงการนี้ดำเนินงานที่จังหวัดจันทบุรี แรกเริ่มเดิมที พื้นที่จังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งผลิตผลไม้จำนวนมากอยู่แล้ว แต่ก็ต้องประสบปัญหาหลาย ๆ อย่างมาตลอด เช่น ราคาผลไม้ตกต่ำ เกษตรกรต่างคนต่างทำต่างผลิต ทำให้ได้ผลไม้ไม่มีคุณภาพ ขาดการจัดการผลไม้ที่ดี และการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกจุดของรัฐบาล

เครือข่ายคุณค่าผลไม้

ทั้งการแทรกแซงและพยุงราคาผลไม้ซึ่งช่วยแก้ปัญหาได้เพียงชั่วคราว จึงมีโครงการเครือข่ายนี้ขึ้นมา เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรชาวสวนผลไม้ร่วมกันหาคำตอบของคำถามวิจัย โดยมีกระบวนการวิจัยที่แบ่งเป็นกิจกรรมหลักต่าง ๆ ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 : มีการประชุมเตรียมความพร้อมเพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจก่อนจะเริ่มดำเนินการต่าง ๆ โดยมีสหกรณ์ และสมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมรับฟัง และเรียนรู้เป้าหมายของโครงการฯ ส่งผลให้ได้รับความเข้าใจในที่สุด และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสหกรณ์

กิจกรรมที่ 2 : การสำรวจและคัดสรรเกษตรกรสมาชิก เพื่อเข้าร่วมงานวิจัยตามกรอบแนวทางที่กำหนด และจากการคัดสรร ทำให้ได้สมาชิกจำนวน 70 ราย แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม คือกลุ่มเงาะ (1 กลุ่ม) กับ กลุ่มมังคุด (3 กลุ่ม)

กิจกรรมที่ 3 : เริ่มการประชุมแบบมีส่วนร่วม เปิดเวทีแลกเปลี่ยนปัญหาแลกเปลี่ยนพูดคุย ทำให้รู้ถึงปัญหาที่แท้จริง นั่นคือ เกษตรกรไม่มั่นใจในนโยบายรัฐบาล ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงการผลิตผลไม้คุณภาพ แต่เมื่อมีการลงพื้นที่ของทีมงานก็ส่งผลให้เกษตรกรเริ่มมีความเข้าใจในประโยชน์ของการผลิตผลไม้คุณภาพมากขึ้น

กิจกรรมที่ 4 : ตัวเกษตรกรเริ่มให้ความร่วมมือเกษตรกรอื่น ในการนัดหมายประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการออกแบบบันทึกประวัติการผลิตของเกษตรกรกันเอง ซึ่งก็คือระบบมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practice) แบบพื้นฐานง่ายๆ นั่นเอง ผลที่ได้คือ มีโครงสร้างการผลิต เครือข่ายการผลิต การตลาด และรูปแบบการบันทึกข้อมูลด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

กิจกรรมที่ 5 : มีการเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านการผลิตสินค้ามาตรฐานอาหารปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP เป้าหมายอนาคต คือผู้ผลิตต้องได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต ซึ่งปัจจุบันบางกลุ่มก็ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว และกำลังแลกเปลี่ยนความรู้แก่เพื่อนสมาชิกต่อไป มีการเรียนรู้การแบ่งเขตการออกผลผลิต ที่จะไม่ผลิตออกมาในช่วงเดียวกันทั้งหมด ผลที่ได้ในกิจกรรมนี้คือมี กลุ่มเงาะที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้ผ่านการรับรอง GAP แล้ว 17 ราย

กิจกรรมที่ 6 : การพัฒนาเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งได้นำกลุ่มทั้งหมดมาเรียนรู้ร่วมกับคณะกรรมการสหกรณ์และทีมวิจัย

โดยไปดูงานของสหกรณ์ต่างๆ เช่น สหกรณ์ในจังหวัดราชบุรี และฉะเชิงเทรา ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้คือ ได้องค์ความรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

กิจกรรมที่ 7 : เปิดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุบทเรียนจากส่วนของเกษตรกรและสหกรณ์ โดยคุณวิชัย ซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์ ในนามผู้ผลิตสินค้าได้เล่าถึงปัญหาหลักที่พบคือ คุณภาพของผลไม้ เนื่องจากที่ผ่านมาไม่เคยใช้งบประมาณจากรัฐบาลเลย เพราะส่วนหนึ่งนั้นได้จำหน่ายผลไม้ให้กับสหกรณ์ และผู้ค้าภาคเอกชน แต่เดิมมีที่รองรับสินค้า อยู่แล้ว แต่ที่เข้ามาร่วมโครงการวิจัย เพราะต้องการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ว่าการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ได้ ส่วนการผลิตสินค้าคุณภาพจะมีการวางแผนการผลิตและการปฏิบัติที่ชัดเจน

กิจกรรมที่ 8 : เรื่องการเจรจาค้าขาย เพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจผลไม้คุณภาพ ซึ่งทิศทางการตลาดมีเป้าหมาย 3 แห่ง คือ ห้างค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น เทสโก้โลตัสโดยเจรจาในรูปแบบของเครือข่ายสหกรณ์ 9 แห่งของจังหวัดจันทบุรี และโลตัสก็ได้ให้ข้อตกลงรายละเอียดความต้องการ

ทั้งปริมาณ และคุณภาพ จากนั้นสหกรณ์ก็จะร่วมกันพิจารณาและดำเนินการต่อไป โดยเป้าหมายต่อไปคือ เครือข่ายผู้ค้า ซึ่งจะใช้การติดต่อกันโดยตรงระหว่างสหกรณ์ และเป้าหมายสุดท้าย คือ การส่งเสริมผลผลิตเป็นสินค้าส่งออก ซึ่งระยะแรกจะมุ่งไปที่การส่งออกมังคุดเป็นลำดับแรก

ตลอดระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มผู้ผลิตผลไม้คุณภาพ เกิดความร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ระหว่างกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการผลิต จนส่งผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้ผลไม้ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ เกิดพลังอำนาจในการต่อรอง พร้อมกับการวางแผนการตลาดเพื่อหาช่องทางการค้าที่ดี จนสามารถพัฒนาเป็นกลุ่มนำร่องในการผลิตสินค้าตามมาตรฐาน GAP ได้สำเร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือ ทางกลุ่มมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมผลผลิตเป็นสินค้าส่งออกระดับประเทศเลยทีเดียว 🦋